

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA

VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2013 m. kovo 29 d. Nr. V17-4(6.1.)
Vilnius

Posėdis vyko nuo 10.00 val. iki 14.00 val.

Posėdžio pirmininkė – Valstybinės kultūros paveldo komisijos (toliau – Komisija) pirmininkė Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė – Komisijos pakaitinė vyresnioji specialistė Violeta Katinienė

Dalyvavo:

Komisijos nariai – Gražina Drėmaitė, Jūratė Jurevičienė, Jūratė Markevičienė, Giedrė Mickūnaitė, Adomas Butrimas, Nijolė Laužikienė, Olga Žalienenė, Giedrė Eleonora Miknevičienė.

Komisijos darbuotojai – Algimantas Gražulis, Juozas Lapinskas, Vladas Niunka, Gediminas Jucys, Artūras Stepanovič, Alma Virginija Bačiulienė, Viktorija Gadeikienė.

Kiti dalyviai: sąrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Kultūros paveldo apsaugos funkcijas atliekančių atsakingų valstybės institucijų metinių ataskaitų vertinimas:

1.1. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie LR Aplinkos ministerijos veiklos, saugant kultūros paveldą valstybiniuose parkuose, ataskaita.

1.2. LR Kultūros ministerijai priskirtų paveldosauginių funkcijų vykdymo ataskaita.

2. Kultūros vertybių įrašymas į Registrą.

3. Kiti klausimai.

Darbotvarkei pritarta.

1. SVARSTYTA. Kultūros paveldo apsaugos funkcijas atliekančių atsakingų valstybės institucijų metinių ataskaitų vertinimas:

1.1. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie LR Aplinkos ministerijos veiklos, saugant kultūros paveldą valstybiniuose parkuose, ataskaita.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Padėkojo už puikiai parengtą ataskaitos medžiagą. Pakvietė Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos (toliau – Tarnyba) prie LR Aplinkos ministerijos direktorę Rūtą Baškytę pristatyti veiklos, saugant kultūros paveldą valstybiniuose parkuose, ataskaitą.

R. Baškytė.

Pasidžiaugė galimybe pristatyti nuveiktus darbus ir ateities planus. Ataskaitą pristatė komentuodama rodomas skaidres:

Pažymėjo, kad nemažoje dalyje paveldo objektų gamtos ir kultūros elementai persipina ir turi dvejopą teisinį statusą – yra gamtos paveldo objektai ir nekilnojamosios kultūros vertybės. Teisės aktuose nustatyta, kad Taryba kartu su Direkcijomis atsako už kraštovaizdžio kompleksų ir kraštovaizdžio objektų apsaugą, stebi jų būklę, organizuoja nuolatinę vertingiausių teritorijų, objektų priežiūrą ir tvarką. Tikslas yra ne tik išsaugoti vertybes, bet ir pritaikyti lankymui.

Taryba kartu su Direkcijomis Lietuvos Respublikos teritorijoje atkūrė bei visuomenės reikmėms pritaikė nemažai kultūros paveldo vertybių (Ginučių vandens malūną, Platelių, Kurtuvėnų, Žagarės ir kt. dvarų sodybos kompleksus, Medvėgalio, Dubingių, Ginučių-Ladakalnio kraštovaizdžio kompleksus ir t.t.), jose įrengė saugomų teritorijų lankytojų centrus, vidaus ekspozicijas, lankytojams skirtą būtiną minimalią infrastruktūrą, tvarkė želdinius ir kt. Parodė visų objektų nuotraukas.

Paminėjo išskylančias objektyvias ir subjektyvias problemas:

Objektyvios problemos – ilgai trunkantis projektų derinimo procesas; lauko sąlygos; brangūs archeologiniai tyrimai.

Subjektyvios problemos – ilgai trunkančios projektų derinimo procedūros; išskylanti „Mūsų“ – „Jūsų“ problema tarp institucijų ir pan., kai nežiūrima į darbą kaip į bendrą reikalą; pozityvios aktyvios nuostatos, kūrybinio bendradarbiavimo stoka; skirtingas teisės aktų traktavimas; dirbtinis įmonių bankrotas.

Pristatė tris serijas „Kaimo statyba“ leidinius: „Žemaitija“, „Dzūkija“, „Vakarų Aukštaitija“. Leidinių yra ir ruošiamasi leisti daugiau.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Paklausė ar Taryba žada dalyvauti naujo ES struktūrinių fondų paketo vidaus vandenų valymo projektuose?

R. Baškytė.

Taip, yra numatyta labai plati programa. Taip pat numatyti projektai kaimo struktūrai išsaugoti.

Komisijos narė J. Jurevičienė.

Klausė, kokios priemonės numatytos dėl etnografinių kaimų saugomose teritorijose situacijos ir bendradarbiavimo su kultūros paveldo institucijomis gerinimo.

R. Baškytė.

Mano, kad situacija turėtų gerėti. Šiuo metu didžiausia problema su privačia nuosavybe.

Komisijos narė G. E. Miknevičienė.

Ar rengiamasi priimti kokius nors naujus sprendimus dėl privačios nuosavybės šiame kontekste?

R. Baškytė.

Tai nėra Tarybos kompetencijos ribose.

Komisijos narė N. Laužikienė.

Klausė apie problemas, išskylančias su archeologais, kaip jas reikėtų spręsti.

R. Baškytė.

Dabar nustatyta tvarka nėra nepriimtina. Tačiau archeologiniams tyrimams reikalingos tam tikros sąlygos, gali susidaryti sunkumų. Taip pat yra asmeninių nesutarimų su archeologų firmomis.

Komisijos narė J. Markevičienė.

Ar yra galimybė istorinio kraštovaizdžio tyrimams atlikti?

R. Baškytė.

Kol kas nėra galimybių tvarkyti istorinį kraštovaizdį.

Su tyrimais situacija tokia: archeologiniai tyrimai yra privalomi ir finansuojami, ko negalima pasakyti apie gamtinius ir kultūrinius tyrimus. Taryba siekia, kad 2014–2020 metams būtų sudarytos sąlygos visiems reikiamiems tyrimams.

Komisijos narė J. Markevičienė.

Klausė apie naujas statybas ir su jomis susijusius teisinius santykius.

R. Baškytė.

Yra padarytos įstatymo pataisos dėl sklypų skaidymo dalimis, kurios buvo labai reikalingos.

Komisijos narė J. Markevičienė.

Ar dažnai tenka susidurti su teismais dėl netinkamų statybų ir kiek bylų yra laimima?

R. Baškytė.

Bylų yra nemažai (pvz., Kuršių nerijoje ir pan.), laimima 80-85%.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Priminė Komisijos sprendimą „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko ir Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkčių 2006–2007 metų veiklos ataskaitų“ (2008 m. birželio 27 d. Nr. N-3), kuriame teigiama „1. Prašyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės:

1.1. užbaigti valstybinės žemės suteikimo Kuršių nerijos nacionaliniam parkui procedūrą vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991–12–16 potvarkiu Nr. 996p ir 1992–02–04 Neringos miesto savivaldybės ir Kuršių nerijos nacionalinio parko perdavimo-priėmimo aktu ir įteisinti ją įstatymų nustatyta tvarka“. Ar šis procesas vyksta?

R. Baškytė.

Taip, šis procesas vyksta, kadastriniai matavimai miškuose yra vykdomi, tačiau susidurta su keletu problemų (pvz., kas yra miškas ir kas ne), dėl kurių darbų negalima užbaigti. Taip pat sklypų įregistravimas labai brangiai kainuoja.

Komisijos narys A. Butrimas.

Padėkojo už labai gerą darbą, puikų objektų tvarkymą.

Kultūros paveldo departamento direktorė D. Varnaitė.

Tarnyba su Direkcijomis atlieka didelį darbą. Apgailestavo, kad Kultūros paveldo departamentui neskiriama tiek lėšų ir tai apsunkina bendradarbiavimą. Pabrėžė, kad institucijoms bendradarbiauti labai svarbu, reikia suvokti savo funkcijas, jų pasidalijimą.

R. Baškytė.

Tarnyba daug įdėjo darbo, kad gautų lėšas.

A. Degutis.

Mano, kad Komisija turėtų įvardinti saugomo kraštovaizdžio problemą. Visos institucijos kraštovaizdį supranta subjektyviai ir emociškai, tačiau Lietuvoje nėra LR juridškai paskelbtų saugomų kraštovaizdžių. Tai didelė spraga. Pvz., Kuršių nerija yra paskelbta UNESCO saugomu kraštovaizdžiu, o ne Lietuvos. Siūlo Komisijos sprendime ar kitame dokumente paminėti šį klausimą.

R. Baškytė.

Nevisiškai pritarė, nes dabartiniai teisės aktai yra priimti neseniai, o Lietuvos kraštovaizdžiai draustiniais paskelbti jau 1960 m. Nemano, kad reikėtų pradėti steigimą nuo pradžios, o siūlė kurti toliau jau esamoje sistemoje. Siūlė susirinkti ir diskutuoti šiuo klausimu.

Komisijos narė J. Markevičienė.

Padėkojo direktorei už labai racionalią, logišką, struktūruotą ataskaitą.

Prisiminė, kaip buvo kuriamas pirmasis Saugomų teritorijų įstatymo projektas. Konceptija buvo tokia, kad negalima atskirti gamtos ir kultūros paveldo, jie turi būti saugomi kompleksiskai. Siūlė diskutuoti šiuo klausimu ir siekti vieningos tarnybos suformavimo.

Komisijos narė G. E. Miknevičienė.

Pateikta puiki ataskaita ir atliekama labai svarbi veikla.

Kaip Architektų sąjungos atstovė atkreipė dėmesį, kad reikia pagerinti šios Sąjungos ir Tarnybos tarpusavio santykius ir siekti geresnio bendradarbiavimo, tarpusavio dialogo.

R. Baškytė.

Pritarė, kad reikia diskutuoti šiuo klausimu. Šia linkme yra vykdomas darbas, pvz., pristatytos „Kaimo statybos“ serijos knygos.

Komisijos narė G. Mickūnaitė.

Klausė, ar pristatytos knygos yra prieinamos elektroniniu pavidalu.

R. Baškytė.

Atsakė, kad tokia galimybė yra.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Siūlė balsuoti, kad ataskaitos vertinimas būtų priimtas Sprendimu.

Komisijos nariai balsavo vienbalsiai pritardami.

NUTARTA: priimti Sprendimą „Dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie LR Aplinkos ministerijos veiklos, saugant kultūros paveldą valstybiniuose parkuose, ataskaitos“ atsižvelgiant į Komisijos narių pastabas.

1.2. LR Kultūros ministerijai priskirtų paveldosauginių funkcijų vykdymo ataskaita.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Komentavo susidariusią situaciją.

Komisija privalo pagal LR Valstybinės kultūros paveldo komisijos įstatymo 4 straipsnio 7 punktą „vertinti kultūros paveldo apsaugos funkcijas atliekančių atsakingų valstybės institucijų ir įstaigų metines ataskaitas“. Kultūros ministerija laiku nepateikė savo ataskaitos už jai įstatymais nustatytų Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos funkcijų vykdymą, todėl Komisijos administracijos darbuotojams nebuvo galimybės parengti pažymą ir nustatyti laiku išsiųsti medžiagą Komisijos nariams. Pagal Komisijos nuostatų 16 punktą klausimo svarstymas nukeliamas balandžio mėn. posėdžiui.

Informavo apie naujus LR kultūros ministro įsakymus „Dėl Vilniaus istorinio centro, įrašyto į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą, išskirtinės vertės išsaugojimo ir tausojamojo naudojimo priežiūros komisijos sudarymo“, „Dėl Vilniaus istorinio centro, įrašyto į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą, išskirtinės vertės išsaugojimo ir tausojamojo naudojimo priežiūros komisijos sudarymo“ pakeitimo ir „Dėl Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutarties dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje 13 straipsnio 4 dalyje numatytos dvišalės nuolatinės komisijos dalies, atstovausiančios Lietuvai, sudarymo“.

Pranešė, kad 2013 m. balandžio 18 d., 11 val. Raudondvario dvaro sodyboje vyks Tarptautinis paminklų ir paminklinių vietovių dienos minėjimo renginys.

2. SVARSTYTA. Kultūros vertybių įrašymas į Registrą.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Paprašė Komisijos narę G. Mickūnaitę pristatyti klausimą.

Komisijos narė G. Mickūnaitė.

Pristatytas labai didelis paketas objektų, šiuo metu saugomų Lietuvos dailės muziejuje, į kurias Kultūros ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. ĮV-568 Katalikų Bažnyčiai atkurta nuosavybės teisė. Jas prašoma įrašyti į Kultūros vertybių registrą. Pateiktas 35 (be kompleksinių dalių) kilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas. Jame yra XIV–XX a. pr. vertybės: kilnojamas altorėlis, relikvijoriai, patena, viatikinės dangtelis, komunistinės dangtelis, ampulių pora, lėkštė, pastoralai, žvakidės, kandeliabrai, reljefinės dekoracijos, paveikslo aptaiso fragmentas, lempa, smilkytuvas, sietynai, vyskupų karstų galų plokštės, trikojis dėkliukas ir apyrankė.

Klausimas nėra vienareikšmis, nes daugelis šių vertybių jau turi savo vietą Lietuvos kultūroje, todėl siūlė pritarti įrašymui į Registrą su sąlyga: „Atsižvelgiant į tai, kad šios vertybės nebeturi liturginės funkcijos ir vaidina svarbų vaidmenį Lietuvos kultūros bei dailės istorijoje, bažnyčia privalo sudaryti tinkamas saugojimo sąlygas ir įsipareigoti užtikrinti jų prieinamumą visuomenei ir tyrėjams.“

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Pritarė G. Mickūnaitės nuomonei. Kadangi Dailės muziejus privalo bažnyčiai atiduoti viską, kas susiję su bažnyčia, nepaisant to, ar tie objektai priklauso bažnyčiai, ar ne, muziejus neteks didelės dalies ekspozicijos ir tai jau yra didelė problema.

Komisijos narė J. Markevičienė.

Siūlė cituoti Sprendime Konstitucinio teismo Sprendimą dėl dvejetainės nuosavybės.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Siūlė balsuoti dėl šių vertybių įrašymo į registrą su anksčiau minėta sąlyga.

Komisijos nariai balsavo vienbalsiai pritardami.

NUTARTA: pritarti dėl kilnojamųjų kultūros vertybių, šiuo metu saugomų Lietuvos dailės muziejuje, į kurias Kultūros ministro 2012 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. ĮV-568 Katalikų Bažnyčiai atkurta nuosavybės teisė, įrašymo į Kultūros vertybių registrą (Kultūros paveldo departamento 2013 m. vasario 22 d. raštas Nr. (9.46)2-590) pagal pateiktą 35 (be kompleksinių dalių) kilnojamųjų kultūros vertybių sąrašą įrašant sąlygą dėl tinkamo jų saugojimo ir prieinamumo visuomenei bei tyrėjams.

Komisijos narė G. Mickūnaitė.

Kitas klausimas: Kultūros paveldo departamentas prašo Valstybinės kultūros paveldo komisijos nuomonės dėl kilnojamųjų kultūros vertybių – vitražų ciklo „Lietuvos medicinos istorija“, sukurto B. Bružo 1974 metais, turinčio meninę, istorinę, kompleksinę vertę ir esančio Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų Centro filiale – įrašytų į Kultūros vertybių registrą kaip nekilnojamosios vertybės, duomenų patikslinimo (kaip kilnojamosios vertybės) ir išsaugojimo užtikrinimo ryšium su vertybės perkėlimu į kitą vietą. (Kultūros paveldo departamento 2013 m. vasario 25 d. raštas Nr. (9.46)2-601). Siūlė pritarti.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Pritarė G. Mickūnaitės nuomonei. Siūlė balsuoti dėl vitražų ciklo „Lietuvos medicinos istorija“ duomenų patikslinimo ir išsaugojimo užtikrinimo ryšium su vertybės perkėlimu į kitą vietą.

Komisijos nariai balsavo vienbalsiai pritardami.

NUTARTA: pritarti dėl vitražų ciklo „Lietuvos medicinos istorija“ duomenų patikslinimo ir išsaugojimo užtikrinimo ryšium su vertybės perkėlimu į kitą vietą.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Informavo apie 2012 m. Komisijos veiklos ataskaitos svarstymą LR Seimo Švietimo ir mokslo komitete. Ataskaitai pritarta.

Priminė, kad Komisijos nariai nutarė skatinti gerus pavyzdžius. Pristatė geriausiai sutvarkytų Lietuvos kultūros paveldo objektų konkurso objektų-kandidatų sąrašą (2002–2012 m.). Siūlė rinkti atmetamuoju būdu. Pagrindinis atrankos kriterijus – kultūros paveldo kaip objekto maksimalus išsaugojimas ir pritaikymas. Siūlė apmąstyti ir elektroniniu paštu atsiųsti, pagal kokius kitus kriterijus bus vertinama. Komisijos darbuotojai parengs pažymą su nuotraukomis apie atrinktus objektus.

Informavo, kad 2013-03-16/17 Užutrakio dvaro sodyboje vyko seminaras „Žemė juodoji: veldėmė, valda ir paveldėtosios vertybės“. Seminaro rengėjai – Lietuvių kultūros ir tautosakos institutas bei Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija. Komisijos narys V. Vaitkevičius skaitė pranešimą, seminare dalyvavo Komisijos darbuotojas G. Jucys.

3. SVARSTYTA. Kiti klausimai.

3.1. Kito posėdžio data.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė. Pasiūlė kitą posėdį rengti 2013-04-26.

Komisijos nariai pritarė.

3.2. Konferencija LR Seime „Moksliniai tyrimai Lietuvos kultūros paveldo apsaugoje“.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Komentavo dabartinę konferencijos rengimo situaciją. Informavo, kad bendradarbiauti sutiko LR Seimo Švietimo ir mokslo komitetas ir Europos reikalų komitetas, kuris tuo metu organizuoja Europos savaitę ir įtraukia konferenciją į šios savaitės renginių programą.

Šiuo metu jau yra išsiųsti kvietimai į konferenciją.

Preliminarią konferencijos programą sudarė Komisijos narės G. Mickūnaitė ir J. Markevičienė. Galutinė programa turi būti išsiųsta iki 2013-04-15.

Jau yra keletas pranešėjų, pasirengusių dalyvauti konferencijoje.

Siūlė sudaryti darbo grupę konferencijos rezoliucijos rengimui: J. Markevičienė, G. Mickūnaitė, A. Butrimas ir J. Jurevičienė.

Komisijos narė J. Markevičienė komentavo atskirus programos punktus. Kvietė Komisijos narius aptarti ir paieškoti galimų pranešėjų.

KPD direktorė Varnaitė.

Atkreipė dėmesį, kad konferencijos tikslas supurtyti, parodyti, kur yra silpniausios vietos, o ne pasidalinti patirtimi apie darytus tyrimus.

Komisijos narė G. Mickūnaitė.

Pabrėžė kad reikia nepamiršti rengiamos konferencijos tikslo – mažinti gilėjančią atskirtį tarp tyrimų ir jų sąsajos su kultūros paveldo objektais. Paveldą saugančios institucijos nėra jo tyrėjai. Paminėjo sėkmingus pavyzdžius, kurie nėra reglamentuoti, o atlikti asmeninėmis iniciatyvomis – Lukiškių Dievo motinos atvaizdo tyrimas, Aštriosios Kirsnos dvaro tyrimai. Reikia palaikyti tokią iniciatyvą, ir stengtis, kad tai nebūtų pavieniai atvejai. Problema, kad ne visus tyrimus finansuoja ES struktūriniai fondai, tačiau ir Lietuvoje jie nepakankamai finansuojami. Tyrimai turi vykti planingai.

G. Miknevičienė.

Programoje pasigedo tyrimų skirstymo į fundamentinius ir taikomuosius.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Siūlė konferencijoje pristatyti Abromiškių dvaro maketą, kurį asmenine iniciatyva sukūrė Komisijos darbuotojas J. Lapinskas.

J. Jurevičienė.

Mano, kad konferencijoje neturėtų būti taip sumaišyti ir politikai ir profesionalai. Siūlytų trumpą, „smūginę“ konferenciją, kurioje dalyvautų valdžios atstovai ir būtų iškelti svarbiausi klausimai. Vėliau galėtų vykti apvaliųjų stalų diskusijos.

O. Žalienė.

Pritarė, kad rengiant konferenciją visų pirma nereikia pamiršti jos tikslo. Siūlė siaurinti pranešėjų skaičių, bet rinktis svarius, koncentruotus pranešimus.

Komisijos narys A. Butrimas.

Pritarė, kad nereikia tiek daug smulkių pranešimų. Siūlė prašyti valdžios atstovų reflektivių pasisakymų po pranešimų.

Komisijos narė N. Laužikienė.

Siūlė siaurinti laiką, pritarė J. Jurevičienei ir A. Butrimui.

Komisijos narė J. Markevičienė.

Pagrindinis konferencijos tikslas – atkreipti įstatymų leidėjų dėmesį, kad reikia keisti teisės aktus. Mano, kad čia ne mokslinės konferencija. Pritarė dėl valstybės institucijų refleksijos po pranešimų.

KPD direktorė D. Varnaitė.

Pritarė, kad konferencija turi būti labiau apžvalginė.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Pritarė, kad reikia mažinti pranešimų skaičių. Siūlė toliau dirbti elektroniniu paštu.

3.2. Dėl deklaravimo.

A. Bačiulienė.

Priminė dėl privalomo pajamų, turto ir viešųjų-privačiųjų interesų deklaravimo.

Posėdžio pirmininkė

Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė

Violeta Katinienė